

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולחן בן הרב ישראל זצ"ל

טומאת מדרס לכלי חרס

(פ"ד א') תנו רבנן: מדרס כלי חרס, טהור.¹

ומדרס כלי חרס מנלן דטהור?

אמר חזקיה: דאמר קרא² "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ", מקיש משכבו לו; מה הוא אית ליה טהרה במקוה, אף משכבו נמי אית ליה טהרה במקוה.

דבי רבי ישמעאל **תנא**: "כְּמִשְׁכָּב נְדָתָהּ יִהְיֶה לָּהּ"³, מקיש משכבה לה; מה היא אית לה טהרה במקוה, אף משכבה נמי אית לה טהרה במקוה, לאפוקי כלי חרס דלית ליה טהרה במקוה (דכתיב "ישבר", אין לו טהרה אלא שבירתו).

(פ"ד א') **מתניב** רבי אילעא: מפץ במת מנין?⁴ ודין הוא: ומה פכין קטנים שטהורין בזב⁵, טמאים במת (באוהל המת), מפץ שטמא בזב⁶, אינו דין שיהא טמא במת? ואמאי (טמא בזב טומאת מדרס), הא לית ליה טהרה במקוה!

אמר ליה רבי חנינא: שאני התם הואיל ואיכא במינו (כגון כלי עץ שיש לו בית קיבול).

אמר ליה: רחמנא ליצלן מהאי דעתא.

אדרבה, רחמנא ליצלן מדעתא דידך! וכו'.

שיטות הראשונים

מדרס כלי חרס: כתב הרמב"ם (הל' כלים א, ח) "פְּשׁוּטֵי כְּלֵי חָרָס, כְּגוֹן מְנוּרָה וְכֹסֵא וְשִׁלְחָן וְשִׁלְחָרָס וְכִיּוֹצֵא בָהֶן - אֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִן הַטְּמֵאוֹת וְלֹא טְמֵאת מְדָרָס, לֹא מְדָבְרֵי תוֹרָה וְלֹא מְדָבְרֵי סוּפְרִים, שְׁנֵאמַר: "אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ" (ויקרא יא, לג); כֹּל שֵׁישׁ לוֹ תוֹךְ בְּכֵלֵי חָרָס - מְקַבֵּל טְמֵאָה; וְשֵׁאִין לוֹ תוֹךְ - טְהוֹר."

טהרה במקוה לפשוטי כלי עץ: דעת רש"י דמיירי במפץ של עץ, ומבואר דאין טהרה במקוה לפשוטי כלי עץ. דעת

1. שאם ישב עליו הזב, ולא נגע באווירו, טהור, ואינו מטמא משום מדרס. רש"י.

2. ויקרא, פר' מצורע, טוה.

3. ויקרא, פר' מצורע, טו, כו.

4. שהוא טמא, לפי שמצינו שפשוטי כלי עץ טהורין מטומאת מגע שרץ, מניין שכלי הראוי למשכב ומושב מקבל טומאת מגע במת? רש"י.

5. פכין קטנים של חרס, שאינן מטמאין על ידו בשום טומאה; דלמדרס לא חזו, דאין עשוין לשיבה, ועוד, שהן של חרס. ובמגע לא לטמאו, דאין מטמאות אלא מאוירן, ואין יכול להכניס אצבעו לתוכן, מפני שפיהן צר. ובהיסט לא, דאפקיה רחמנא בלשון נגיעה, דכל שאינו מטמא במגע אינו מטמא בהיסט. רש"י. והראשונים האריכו, והקשו על פירושן, דהא מטמאים ברוקו ושכבת זרעו, דהנהו לא אפקינהו רחמנא בלשון נגיעה! ורמב"ן פירש בשם הגאונים, פכין קטנים של עץ, וטהורין במדרס הזב ואפילו ייחדן לשיבה נמי טהורין שאינם ראויים לכך.

6. דהא חזי למשכב, וכתיב וכל המשכב וגו' ומהכא נפקא לן בעלמא (נדה מ"ט ב') דכל המטמא במדרס, מטמא טומאת מת, ואפילו פשוטי כלי עץ. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

תוספות דיש טהרה במקוה גם לפשוטי כלי עץ? וכתבו בשם **רבינו תם**, דהכא במפץ של שיפה ושל גמי, דאין לו טומאה מדאורייתא, לבד מטומאת מדרס⁸.
מפץ בטומאת מת: דעת **תוספות**, **רשב"א**, **וריטב"א**, שטומאת מת למפץ, מדאורייתא. וכמבואר בסוגיא, דילפינן לה מקל וחומר. ודעת **הרמב"ם** שטומאתו במת מדרבנן⁹.

7. כדמוכח בפרק קמא דסוכה (ט"ז א') דאמר מיטה מיטה מיטהרת איברים, ומוקי לה בפשוטי כלי עץ, כגון ארוכה ושתי כרעיים. תוספות (פ"ד א', ד"ה מפץ, עיי"ש עוד).
8. דלא כתיב בקרא (ויקרא יא, לב; במדבר לא, כ) אלא כלי עץ או עור או שק, וכלי עצם נתרבו מ"וכל מעשה עזים" (במדבר, מטות, לא, כ), בסוף פרק קמא דחולין (כ"ה ב'), וכלי מתכות דכתיב "אך את הזהב ואת הכסף" (במדבר, מטות לא, כב). אבל כלי שיפה וגמי לא כתיבי, לא לגבי טומאת מת ולא לגבי טומאת שרץ. תוספות הרא"ש.
9. זה לשונו: "המפץ הוא המחצלת שאורגין אותה מן החבלים ומן הסוף והגמא וכיוצא בהן. ואין המפץ בכלל הכלים האמורים בתורה, ואף על פי כן מטמא הוא במדרס דין תורה, שהרי רבה הכתוב "כל המשכב" (ויקרא טו, ד; טו, כד; טו, כו), וזה ראוי למשכב ועשוי לו. וכן מטמא במת ובשאר טמאות מדבריהם ככל פשוטי כלי עץ, כמו שבארנו (כלים א, י). וזה כלל גדול, שכל המטמא במדרס מטמא בשאר טמאות. מקורות - רמב"ם (הל' כלים כג, א). תוספות רשב"א וריטב"א (בבא בתרא ס"ו א').